

รายงานประจำปีการเฝ้าระวังด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย ประจำปี 2565
หน่วยงาน : สำนักส่งเสริมสุขภาพ

1. ชื่อประเด็น

: ร้อยละของนักเรียน ชั้น ป.1 ได้รับการเฝ้าระวังการได้ยินของนักเรียน

2. สถานการณ์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน (Current Situation)

จากข้อมูลองค์การอนามัยโลกปี 2555 พบว่ามีประชากรสูญเสียการได้ยิน 360 ล้านคน (ร้อยละ 5.3) ของประชากรโลกทั้งหมด โดยร้อยละ 91.0 เป็นผู้ใหญ่ สำหรับเด็กความชุกของการสูญเสียการได้ยินพบมาที่แถบเอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทวีปแอฟริกาตอนกลางและใต้ นอกจากนี้ยังพบว่าประมาณ 1 ใน 3 ของผู้ใหญ่ที่มีอายุมากกว่า 65 ปี มีการสูญเสียการได้ยิน²

จากการศึกษาในประเทศไทยของสาธิต โดยการเก็บข้อมูลเรื่องหูชั้นกลางอักเสบจากนักเรียน 2,184 คน ในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 3 แห่งในภาคใต้ พบว่ามีความชุกของโรคหูน้ำหนวก ร้อยละ 3.2 และมีแนวโน้มว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับสถานะการเงินของครอบครัว แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ไม่พบว่า อายุ เพศ การติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบน พ่อหรือแม่สูบบุหรี่ วิธีการเดินทางไปโรงเรียนเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เด็กเป็นโรคหูน้ำหนวก²

จากการสำรวจความพิการ พ.ศ.2560 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่ากลุ่มเด็กอายุ 5-17 ปี มีความลำบากหรือปัญหาสุขภาพการได้ยิน จำนวน 9,964 คน จากจำนวน 10,521,038 คน คิดเป็นร้อยละ 0.09¹ ดังตารางที่ 1 ซึ่งผลกระทบของการสูญเสียการได้ยิน เช่น ไม่สามารถตีความหมายจากเสียงพูดได้ ความสามารถในการสื่อสารลดลง พัฒนาการด้านภาษาล่าช้า สูญเสียเศรษฐกิจและการศึกษา มีความแปลกแยกจากสังคม รู้สึกมีตราบับ โดยการสูญเสียการได้ยินนั้นนี้อาจนำไปสู่ความล่าช้าในการพัฒนาการพูดและภาษาซึ่งนำไปสู่ปัญหาการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และนำไปสู่การแยกทางสังคมและความนับถือตนเองต่ำ

ตารางที่ 1 จำนวนเด็กอายุ 2-17 ปี จำแนกตามประเภทความลำบากหรือปัญหาสุขภาพ เพศ กลุ่มอายุ สัญชาติ เขตการปกครอง และภาค พ.ศ.2560

	เด็กอายุ 2-17 ปี Children aged 2-17 years	ประเภทความลำบากหรือปัญหาสุขภาพ ^{1/}					Type of difficulties or health problems ^{1/}				
		การมองเห็น Seeing	การได้ยิน Hearing	การเดิน Walking	การเคลื่อนไหว ร่างกายส่วนบน Upper-body movement	การจดจำหรือ การมีสมาธิ Remembering/ concentrating	การสื่อสาร Communi- cation	การดูแล ตนเอง Self-care	อาการ จิตสังคม Psycho- social		
พระราชอาณาจักร	12,808,377	6,291	10,492	24,201	4,320	65,695	43,480	35,190	8,437	Whole Kingdom	
เพศ										Sex	
ชาย	6,539,271	4,654	4,176	16,011	3,475	43,025	29,850	25,230	4,633	Male	
หญิง	6,269,106	1,637	6,316	8,191	845	22,670	13,630	9,960	3,804	Female	
กลุ่มอายุ										Age group	
2-4 ปี	2,227,339	210	528	4,683	4,320	na	5,229	na	na	2-4 years	
5-17 ปี	10,581,038	6,080	9,964	19,519	na	65,695	38,250	35,190	8,437	5-17 years	
สัญชาติ										Nationality	
ไทย	12,623,895	6,288	10,490	24,151	4,320	65,521	43,380	35,106	8,422	Thai	
อื่น ๆ	184,482	2	2	50	-	173	99	84	15	Others	
เขตการปกครอง										Area	
ในเขตเทศบาล	5,189,340	1,348	1,706	8,282	2,649	24,411	12,100	11,553	3,650	Municipal	
นอกเขตเทศบาล	7,619,037	4,943	8,787	15,919	1,671	41,283	31,379	23,638	4,786	Non-municipal	
ภาค										Region	
กลาง (รวม กทม.)	4,435,963	1,660	1,447	8,142	1,434	19,301	15,054	14,866	2,068	Central (Inc. BKK)	
เหนือ	2,135,229	1,303	868	3,619	445	11,500	5,099	4,332	843	North	
ตะวันออกเฉียงเหนือ	4,159,022	1,317	5,972	7,223	271	24,238	15,347	11,789	4,271	Northeast	
ใต้	2,078,163	2,010	2,205	5,217	2,169	10,657	7,980	4,204	1,254	South	

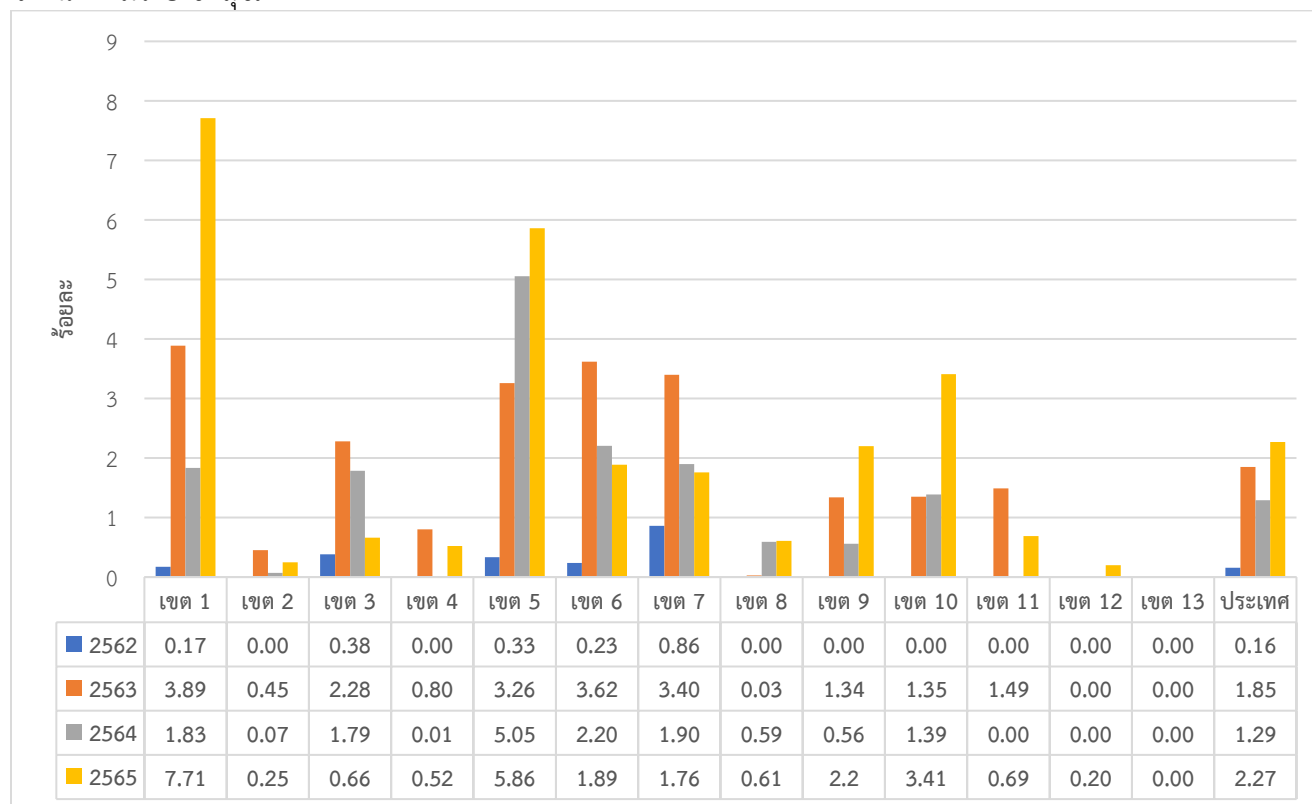
1/ ตอบได้มากกว่า 1 ประเภท
na หมายถึง ไม่เข้าข่าย

1/ More than one answer was allowed.
na Not applicable

จากระบบรายงาน Health Data Center (HDC) การเฝ้าระวังการได้ยินของนักเรียน ปีการศึกษา 2562 – 2565 พบความครอบคลุมของการตรวจคัดกรองการได้ยินของนักเรียนชั้นป. 1 ดำเนินการยังน้อย โดยปีการศึกษา 2562 พบเด็กนักเรียน ป.1 ได้รับการตรวจคัดกรองการได้ยินไม่ครอบคลุมทุกเขตสุขภาพ โดยพบเพียงในเขตสุขภาพที่ 1 3 5 6 และ 7 ในภาพรวมประเทศพบเด็กนักเรียนชั้นป. 1 ได้รับการตรวจคัดกรองการได้ยินเพียงร้อยละ 0.16 และในปีการศึกษา 2563 – 2565 พบการตรวจคัดกรองการได้ยินของนักเรียนชั้นป. 1 มีความครอบคลุมในแต่ละเขตสุขภาพมากขึ้น โดยพบเด็กนักเรียน ป.1 ได้รับการตรวจคัดกรองการได้ยินร้อยละ 1.85 1.29 2.27 ตามลำดับ ซึ่งยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายคือไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ซึ่งอาจเกิดจากหลายปัจจัย อาทิ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตามปกติ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่สามารถคัดกรองสุขภาพได้อย่างครอบคลุม

แผนภูมิรูปภาพที่ 1 ร้อยละของเด็กนักเรียนชั้น ป.1 ที่ได้รับการตรวจคัดกรองการได้ยิน ปี 2562-2565

จำแนกตามรายเขตสุขภาพ

สถานการณ์หรือข้อมูลปัจจุบัน เปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายหรือเกณฑ์ที่ระบุไว้ใน template เป้าระวัง

รายการ	ความถี่	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน						ผลงานเทียบเป้าหมาย
			ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	
ร้อยละของนักเรียนชั้น ป.1 ที่ได้รับการตรวจคัดกรองการได้ยิน	ปีละ 1 ครั้ง	ร้อยละ 80	-	-	ร้อยละ 0.16	ร้อยละ 1.85	ร้อยละ 1.29	ร้อยละ 2.27	ไม่ผ่านเกณฑ์เป้าหมาย

ที่มา : แฟ้มงานอนามัยโรงเรียน HDC ณ วันที่ 6 ธ.ค. 65

3. การวิเคราะห์สถานการณ์ (Gap Analysis)

สถานการณ์การคัดกรองเด็กนักเรียน ป.1 ได้รับการตรวจคัดกรองการได้ยินระหว่างปีการศึกษา 2562 – 2565 นั้นถึงจะเป็นการคัดกรองโดยใช้เทคนิคอย่างง่าย ด้วยการใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ถูกันเบาๆ ห่างจากรูหูประมาณ 1 นิ้ว ทำขณะนักเรียนนั่งหันหลังให้ผู้ตรวจ และตรวจหูทีละข้าง ถ้าข้างใดไม่ได้ยินเสียงนิ้วถูให้สงสัยว่ามีความผิดปกติ ของการได้ยินของหูข้างนั้น ทั้งนี้การดำเนินการคัดกรองการได้ยิน ได้ดำเนินการภายใต้ระบบการคัดกรองงานอนามัยโรงเรียน ในทางปฏิบัตินั้น พบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ทำการตรวจคัดกรองและเฝ้าระวัง แต่อาจดำเนินการได้ไม่ครอบคลุม เนื่องจากในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตามปกติ อีกทั้งยังพบปัญหาการบันทึกข้อมูลในระบบของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ไม่ได้ทำการลงบันทึกในระบบ อาจเป็นผลมาจากไม่ได้เป็นปัญหาสำคัญหรือเร่งด่วน ในหลายพื้นที่และไม่ถูกกำหนดเป็นตัวชี้วัดหลักของกระทรวงสาธารณสุขทำให้เกิดปัญหา เช่น การขาดการติดตามประเมินผลที่เป็นระบบการ ขาดงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการจัดทำสื่อให้ความรู้แก่ผู้รับบริการหรือประชาชน

4. ความท้าทายที่จะดำเนินการต่อไป (Challenges)

จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการดำเนินงานแก่หน่วยงานส่วนกลางและภูมิภาค ดังนี้

4.1 กรมอนามัยดำเนินการผลักดันด้านนโยบายในเรื่อง ปัญหาและผลกระทบต่อสุขภาพและการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน หากขาดการดูแล ช่วยเหลือในการเฝ้าระวังการได้ยินของนักเรียน

4.2 กรมอนามัย และหน่วยงานภาคีเครือข่าย พัฒนาระบบและช่องทางในการสื่อสารระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง ภูมิภาคและผู้ให้บริการ รวมทั้งพัฒนากลไกในการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานและติดตามประเมินผลการดำเนินงานการเฝ้าระวังการได้ยินของนักเรียน

4.3 ดำเนินการประชาสัมพันธ์รณรงค์การคัดกรองการได้ยินของนักเรียน รวมทั้งสร้างความตระหนักถึงการคัดกรองส่งต่อ และช่วยเหลือกรณีพบปัญหาการได้ยิน

4.4 การพัฒนาเครื่องมือการคัดกรองการได้ยินให้ได้มาตรฐานและมีความแม่นยำในการแปลผล รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานจริง

4.5 ควรมีการสำรวจสถานการณ์การคัดกรองการได้ยินภายใต้งานอนามัยโรงเรียนอย่างต่อเนื่องทุก 3-5 ปี

5. การนำไปใช้ประโยชน์

เพื่อให้ทราบสถานการณ์และข้อมูลเฝ้าระวัง กำกับติดตามและให้การดูแลช่วยเหลือ การส่งต่อคัดกรอง และรับการรักษาอย่างเหมาะสม ทั้งในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียนทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

1. การสำรวจความพิการ พ.ศ.2560 สำนักงานสถิติแห่งชาติและองค์การยูนิเซฟ
2. ภาวะสูญเสียการได้ยิน (Hearing Loss) : (Internet) <http://training.dms.moph.go.th/rtdc/storage/app/uploads/public/59b/9e7/9e7/59b9e79e735ec553244298.pdf>
3. HDC กระทรวงสาธารณสุข.ร้อยละของนักเรียนชั้น ป.1 ได้รับการเฝ้าระวังการได้ยิน[อินเทอร์เน็ต]; [เข้าถึงเมื่อ 6 ธ.ค. 65].เข้าถึงได้จาก :
https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=67f8b1657bc8c796274fb9b6ad5a701d&id=a67076f802e70d450959b31f7dcb a7b1